

Rafał Kubicki, dr
Zakład Archiwistyki
Instytut Historii
Uniwersytet Gdański

1. Rozwój form dokumentacji aktowej XIX-XX w. (rok studiów 1, semestr 2), studia stacjonarne, specjalizacja archiwalna
2. 30 godzin
3. ćwiczenia
4. wykaz tematów (poniżej)
5. zaliczenie

I. Akta czynności

J. Stojanowski, *Akta rady nieustającej 1774-1788*, Archeion, 4 (1928)

II. Akta spraw – powstanie nowożytnej kancelarii (geneza, pierwsze formy, ewolucja)

S. Nawrocki, *Rozwój form kancelaryjnych na ziemiach polskich od średniowiecza do końca XX wieku*, Poznań 1998.

III. Kancelaria pruska, austriacka, rosyjska (geneza, zmiany, funkcjonowanie)

Z. Chmielewski, *Przesłanki modyfikowania proces aktotwórczego na ziemiach polskich w pierwszej fazie rozwoju akt spraw (1807-1931). Zarys problemu* [w:] Historia i archiwistyka, księga pamiątkowa ku czci prof. A. Tomczaka, Toruń 1992, s. 135-145.

IV. System akt spraw, układ rzeczowy w registraturze kancelarii pruskiej (rys historyczny, kompetencje, działanie, formy wytwarzanej dokumentacji)

I. Radtke, *Akta spraw w systemie kancelarii pruskiej*, Archeion, 78 (1984), s. 163-192.

I. Radtke, *Organizacja pracy kancelaryjnej*. [w:] *Korespondencyjny kurs archiwalny*, Poznań 1977.

V. Dokumentacja kartograficzna (rys historyczny, formy wytwarzanej dokumentacji)

K. Buczek, *Dzieje kartografii polskiej od XV do XVIII wieku*

A. Przywuska, *Dokumentacja kartograficzna Archiwum Państwowego w Gdańsku z lat 1520-1650*, [w:] Historia i archiwistyka, księga pamiątkowa ku czci prof. A. Tomczaka, Toruń 1992, s. 297-307.

H. Robótka, *Rozwój form kancelaryjnych i współczesne rodzaje dokumentów archiwalnych. Dokumentacja geodezyjno-kartograficzna*, Toruń 1985.

VI. Dokumentacja pozaaktowa (rys historyczny, formy wytwarzanej dokumentacji)

H. Karczowa, *Rozwój form kancelaryjnych i współczesne rodzaje dokumentów archiwalnych. Dokumentacja wizualna i audialna (fotografie, filmy, nagrania)*, Toruń 1979.

O. Staroń, *Problem dokumentacji technicznej w archiwach*, Archeion

VII. System dziennikowy (rys historyczny, kompetencje, działanie, formy wytwarzanej dokumentacji)

S. Nawrocki, *Rozwój form kancelaryjnych na ziemiach polskich od średniowiecza do końca XX wieku*, Poznań 1998.

I. Radtke, *Organizacja pracy kancelaryjnej* [w:] *Korespondencyjny kurs archiwalny*, Poznań 1977.

VIII. System bezdziennikowy i współczesna kancelaria urzędu (rys historyczny, kompetencje, działanie, formy wytwarzanej dokumentacji)

S. Nawrocki, *Rozwój form kancelaryjnych na ziemiach polskich od średniowiecza do końca XX wieku*, Poznań 1998.

I. Radtke, *Organizacja pracy kancelaryjne*, [w:] *Korespondencyjny kurs archiwalny*, Poznań 1977.

IX. Dokument elektroniczny w nowoczesnej kancelarii urzędu (rys historyczny, stan obecny, perspektywy)

H. Wajs, *Archiwa wobec e-rządu i społeczeństwa informacyjnego*, [w:] *Archiwa i Archiwisści w dobie społeczeństwa informacyjnego. Pamiętnik IV powszechnego zjazdu archiwistów polskich*, t. 1, Toruń 2002, s. 55-64.

1. Rozwój form dokumentacji aktowej XIX-XX w. (rok studiów 1, semestr 2, studia stacjonarne), specjalizacja archiwalna
2. 15 godzin
3. wykład
4. wykaz tematów

I. Akta czynności

II. Akta spraw – powstanie nowożytnej kancelarii (geneza, pierwsze formy, ewolucja)

III. Kancelaria pruska, austriacka, rosyjska (geneza, zmiany, funkcjonowanie)

IV. System akt spraw, układ rzeczowy w registraturze kancelarii pruskiej (rys historyczny,

V. Dokumentacja kartograficzna (rys historyczny, formy wytwarzanej dokumentacji)

VI. Dokumentacja pozaaktowa (rys historyczny, formy wytwarzanej dokumentacji)

VII. System dziennikowy (rys historyczny, kompetencje, działanie, formy wytwarzanej

VIII. System bezdziennikowy i współczesna kancelaria urzędu (rys historyczny, kompetencje,

IX. Dokument elektroniczny w nowoczesnej kancelarii urzędu (rys historyczny, stan obecny,

5. egzamin ustny

6. spis lektur (do egzaminu wybrane)

PRACE OGÓLNE

Bibliografia opracowań dla poszczególnych zagadnień znajduje się w Archeionie nr 100, Warszawa 2000

Bachulski A., Konarski K., Wolff A., *Polski słownik archiwalny*, Warszawa 1952.

Polski słownik archiwalny, pod red. W. Maciejewskiej, Warszawa 1974.

Pakulski J., Piechota R., Ryszewski B., *Bibliografia archiwistyki polskiej do roku 1970*, Warszawa - Łódź 1984.

Panków S., Perzanowski Z., *Nauki pomocnicze historii wraz z archiwistyka i archiwoznawstwem*, Kraków 1957.

Panków S., *Archiwa*, Warszawa 1969.

Szymański J., *Nauki pomocnicze historii*, Warszawa 1983.

Wierzbowski T., *Vademecum – Podręcznik do studyów archiwalnych*, Warszawa 1908.

Podręczniki

Biernat Cz., *Problemy archiwistyki współczesnej*, Warszawa 1977.

Brenneke A., *Archivkunde*, Leipzig 1953.

Enders G., *Archivistik*, 1957 (tłum. polskie zob. przekłady z obcej literatury archiwalnej nr 3, Warszawa 1957)

Nawrocki S., *Rozwój form kancelaryjnych na ziemiach polskich od średniowiecza do końca*

XX wieku, Poznań 1998.

Papritz J., *Archivwissenschaft*, Bd. I-IV, Marburg 1998 (Veröffentlichungen der Archivschule Marburg)

Robótka H., Tomczak A., Ryszewski B., *Archiwistyka*, Toruń 1992.

Literatura szczegółowa

NOTARIAT

Mikucki S., *Początki notariatu publicznego w Polsce*, *Przegląd Historyczny*, 34 (1937/38), s. 10-26

AKTA CZYNNOSCI

Stojanowski J., *Akta rady nieustającej 1774-1788*, *Archeion*, 4 (1928).

AKTA SPRAW – POWSTANIE NOWOYTNEJ KANCELARII (GENEZA, PIERWSZE FORMY, EWOLUCJA)

Nawrocki S., *Rozwój form kancelaryjnych na ziemiach polskich od średniowiecza do końca XX wieku*, Poznań 1998.

KANCELARIA PRUSKA, AUSTRIACKA, ROSYJSKA (GENEZA, ZMIANY, FUNKCJONOWANIE)

Rostocki W., *Kancelarie i dokumentacja urzędów administracji w Księstwie Warszawskim i Królestwie Polskim (od 1867 r.)*, Wrocław 1964.

Stelmach M., *Kancelaria pruskich urzędów administracji państwowej na przykładzie rejencji w latach 1808-1945*, Szczecin 1991.

Zaborowska J., *Ustrój, dzieje i akta kancelarii Gubernatora Warszawskiego z lat 1866-1917*, *Archeion*, 51 (1969), s. 143-160.

Stoksikówna J., *Galiczyński kataster gruntowy jego geneza, dzieje i spuścizna aktowa*, *Archeion*, 63 (1975), s. 165-187

Arlamowski K., *Kancelarie zarządów miejskich w zaborze austriackim w latach 1772-1918*, *Archeion*, 38 (1962), s. 241-269

Gierszewski S., *Naczelne władze Prus Zachodnich (1772-1920), Zmiany administracyjne a sukcesje registratur*, *Archeion*, 33 (1960), s. 81-97

Szymańska H., Śmiałowski J., *Akta notarialne z terenu Królestwa polskiego i ich wartość naukowa*, *Archeion*, 30 (1959), s. 43-67

Grochowska I., *Komisja województwa augustowskiego i rząd gubernialny augustowski z lat 1816-1866 (Ustrój, dzieje i akta)*, *Archeion*, 64 (1976), s. 117-131

Ramotowska F., *Inwentarz akt I Rady Stanu Królestwa Polskiego z lat 1815-1831*, Warszawa 1973

SYSTEM AKT SPRAW, UKŁAD RZECZOWY W REGISTRATURZE KANCELARII PRUSKIEJ

Radtke I., *Akta spraw w systemie kancelarii pruskiej*, *Archeion*, 78 (1984), s. 163-192.

Radtke I., *Organizacja pracy kancelaryjnej*, [w:] *Korespondencyjny kurs archiwalny*, Poznań 1977.

SYSTEM DZIENNIKOWY

Radtke I., *Organizacja pracy kancelaryjnej*, [w:] *Korespondencyjny kurs archiwalny*, Poznań 1977.

SYSTEM BEZDZIENNIKOWY I WSPÓŁCZESNA KANCELARIA URZEDU

Radtke I., *Organizacja pracy kancelaryjnej*, [w:] *Korespondencyjny kurs archiwalny*, Poznań 1977.

FORMY DOKUMENTACJI POZAAKTOWEJ

Buczek K., *Dzieje kartografii polskiej od XV do XVIII wieku*

Karczowa H., *Rozwój form kancelaryjnych i współczesne rodzaje dokumentów archiwalnych. Dokumentacja wizualna i audialna (fotografie, filmy, nagrania)*, Toruń 1979.

Robótka H., *Rozwój form kancelaryjnych i współczesne rodzaje dokumentów archiwalnych. Dokumentacja geodezyjno-kartograficzna*, Toruń 1985.

Staron O., *Problem dokumentacji technicznej w archiwach*, Archeion

DOKUMENT ELEKTRONICZNY W NOWOCZESNEJ KANCELARII URZEDU

Biernat Cz., *Wieloaspektowy system informacyjny w archiwach*, Archeion, 86 (1989), s. 7-17.

Wajs H., *Archiwa wobec e-rządu i społeczeństwa informacyjnego*, [w:] *Archiwa i Archiwisści w dobie społeczeństwa informacyjnego. Pamiętnik IV powszechnego zjazdu archiwistów polskich*, t. 1, Toruń 2002, s. 55-64.

1. paleografia (rok studiów 1, semestr 1, studia stacjonarne) specjalizacja archiwalna
2. 30 godzin
3. ćwiczenia
4. wykaz tematów
5. zaliczenie

I. Zagadnienia wstępne

II. Zarys rozwoju pisma łacińskiego

Cappelli A., *Lexicon abbreviatarum: Dizionario di abbreviature latine ed italiane*, Milano 1929.

Steffens F., *Lateinische Paläographie*, Berlin 1929.

III. Zarys dziejów kancelarii papieskiej i cesarskiej

Bresslau H., *Handbuch der Urkundenlehre für Deutschland und Italien*, Bd. I-II, Leipzig 1912.

IV. Zarys historii języka niemieckiego i jego dialektów w XIII-XV w.

V. Ćwiczenia praktyczne na kopiach materiałów archiwalnych (łacińskich i niemieckich) pochodzących z XI-XV w.

Literatura

Dyplomatyka polska

Kętrzyński S., *Zarys nauki o dokumencie polskim wieków średnich*, Warszawa 1934.

Maleczyński K., *Zarys dyplomatyki polskiej wieków średnich*, cz. I, Wrocław 1951.

Maleczyński K., Bielińska M., Gąsiorowski A., *Dyplomatyka wieków średnich*, Warszawa 1971.

Szymański J., *Nauki pomocnicze historii*, Warszawa 1983.

Pismo łacińskie

Gieysztor A., *Zarys dziejów pisma łacińskiego*, Warszawa 1973.

Gieysztor A., *Zarys nauk pomocniczych historii*, wyd. 3, Warszawa 1948.

Krzyżanowski S., *Album Palaeographicum*, Kraków 1959.

Porebski S. A., *Paleografia łacińska*, Warszawa 1997.

Semkowicz W., *Encyklopedia nauk pomocniczych historii*, wyd. 4, Kraków 1999.

Semkowicz W., *Paleografia łacińska*, Kraków 1951.

1. Współczesne nieaktowe rodzaje materiałów archiwalnych i ich opracowanie (rok studiów 3, semestr 1, studia stacjonarne) specjalizacja archiwalna
2. 15 godzin
3. ćwiczenia
4. wykaz tematów
5. zaliczenie

Tematy zajęć:

1. opracowanie map
2. opracowanie akt ulotnych
3. opracowanie fotografii
4. opracowanie dokumentacji technicznej
5. opracowanie i przechowywanie materiałów cyfrowych
6. ewidencjonowanie i przechowywanie mikrofilmów

Wykaz obowiązujących wytycznych:

Dostępne na stronie: <http://www.archiwa.gov.pl/?CIDA=62>

Zakładka → Prawo archiwalne → Akty normatywne Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych

Decyzja Nr 12 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 9 marca 2007 r. w sprawie wprowadzenia wskazówek metodycznych dotyczących zasad gromadzenia i opracowania materiałów ulotnych w archiwach państwowych

Decyzja Nr 11 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 23 października 2002 r. w sprawie porządkowania i ewidencjonowania dokumentacji kartograficznej w archiwach państwowych

Decyzja Nr 8 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 24 kwietnia 2006 r. w sprawie wprowadzenia wskazówek metodycznych dotyczących zasad opracowania fotografii w archiwach państwowych

Decyzja Nr 25 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 30.12.2005 r. w sprawie standardów sporządzania cyfrowych kopii materiałów archiwalnych w archiwach państwowych

Zarządzenie Nr 6 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 30 czerwca 2004 r. zmieniające zarządzenie w sprawie mikrofilmowania i ewidencji mikrofilmów w archiwach państwowych

Decyzja Nr 3 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 12 czerwca 2002 r. w sprawie wprowadzenia w archiwach państwowych instrukcji w sprawie oceny wartości archiwalnej dokumentacji konstrukcyjnej i technologicznej

Zarządzenie Nr 9 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 12 lipca 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad porządkowania oraz trybu przekazywania dokumentacji technicznej stanowiącej materiały archiwalne do archiwów państwowych

Bibliografia

W załączeniu do zarządzeń i decyzji NDAP podano szeroka literaturę przedmiotu do której będziemy się odwoływali na ćwiczeniach.

I. Wydawnictwa źródłowe

Archiwa. Przepisy prawne. Stan prawny na dzień. 30 czerwca 1997 r., wybór i oprac. Jerzy

Góral, Toruń 1997.

Sierpowski S., Matelski D., *Dzieje archiwistyki polskiej. Wybór źródeł*, [t. 1], Poznań 1988.

Sierpowski S., Matelski D., *Dzieje archiwistyki polskiej. Wybór źródeł*, t. 2, Poznań 1993.

Zbiór przepisów archiwalnych wydanych przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, wybór i oprac. M. Tarakanowska i E. Rosowska, Warszawa 2001.

II. Opracowania i artykuły

Ogólne

Konarski K., *Wstęp do inwentarza zespołu archiwalnego. Zasady opracowania*, „Archeion”, t. 21, 1952, s. 192–201.

Konarski K., *Podstawowe zasady archiwistyki*, „Archeion”, t. 19–20, 1951, s. 19–104.

Pakulski J., Piechota R., Ryszewski B., *Bibliografia archiwistyki polskiej do roku 1970*, Warszawa–Łódź 1984.

Polski słownik archiwalny, oprac. T. Grygier, W. Maciejewska, J. Płocha, I. Sułkowska–Kurasiowa, M. Tarakanowska, M. Wąsowicz i W. Zysko, pod red. W. Maciejewskiej, Warszawa 1974.

Robótka H., Ryszewski B., Tomczak A., *Archiwistyka*, Warszawa 1989.

Ikonografia

Bartoszewicz A., *Inwentaryzacja ikonografii w zbiorach Archiwum Głównego Akt Dawnych*, „Archeion”, t. 96, 1996, s. 77–86.

Mapy

Całczyński W., *Z doświadczeń nad inwentaryzacją Zbioru Kartograficznego (1579–1955) w Archiwum Głównym Akt Dawnych*, „Archeion”, t. 87, 1990, s. 53–70.

Robótka H., *Metodyka archiwalna. Opracowanie dokumentacji geodezyjno–kartograficznej, technicznej, audiowizualnej (fotografii, filmów i mikrofilmów, nagrań)*, Toruń 1988, ss. 162.

Robótka H., *Uwagi o polskiej instrukcji kartograficznej z roku 1956*, „Archeion”, t. 63, 1975, s. 7–17.

Wytyczne opracowania druków zwartych, materiałów kartograficznych, materiałów dokumentacji technicznej oraz materiałów fotograficznych wchodzących w skład zespołów pochodzenia prywatnego (spuścizn rękopiśmiennych po uczonych) w Archiwum PAN, „Biuletyn Archiwum PAN”, 1970, nr 13, s. 15–22.

1. Seminarium (z historii powszechnej wieków średnich i historii nowożytnej do XVIII w.) (rok studiów 3, semestr 1-2, studia niestacjonarne)
2. 30 godzin
3. ćwiczenia
4. wykaz tematów
5. zaliczenie (praca pisemna - seminaryjna)

1. Zagadnienia wstępne, wybór i określenie tematyki prac seminaryjnych
2. Konsultowanie i omawianie postępów w przygotowywaniu pracy seminaryjnej

Wykaz literatury przedmiotu

- podręczniki

- Miśkiewicz B., *Wstęp do badań historycznych*, Warszawa 1985.
Handelsman M., *Historyka*, Warszawa 1928 (wybrane rozdziały) i II wyd.
Serczyk J. Pawlak M., *Podstawy badań historycznych*, Bydgoszcz 1993.
- opracowania
Bloch M., *Pochwała historii czyli o zawodzie historyka*, Warszawa 1962.
Braudel F., *Historia i trwanie*, Warszawa 1999.
Kula W., *Rozważania o historii*, Warszawa 1958.
Topolski J., *Metodologia historii*, Warszawa 1968.
Topolski J., *Świat bez historii*, Warszawa 1972.
Topolski J., *Teoria wiedzy historycznej*, Poznań 1983.

- literatura pomocnicza do poszczególnych zagadnień:

- Dembowska M., *Metoda Bibliografii Polskiej Karola Estreichera*, Warszawa 1970.
14
Friedberg M., *Wydawanie drukiem źródeł archiwalnych. Metoda i technika pracy edytorskiej*, Warszawa 1963.
Ihnatowicz I., *Vademecum do badań nad historią XIX i XX w.*, t. I-II, Warszawa 1971.
Korpała J., *O bibliografiach dla wszystkich*, Warszawa 1964.
Łos L., *Biblioteki naukowe*, Wrocław 1980.
Marszałek L., *Edytorstwo publikacji naukowych*, Warszawa 1986.
Panków S., *Archiwa*, Warszawa 1969.
Panków S., Perzanowski Z., *Nauki pomocnicze historii wraz z archiwistyką i archiwoznawstwem*, Kraków 1957.
Robótka H., Ryszewski B., Tomczak A., *Archiwistyka*, Warszawa 1989 (część II).
Szymański J., *Nauki pomocnicze historii*, Warszawa 1983.
Trzaska F., *Podstawy techniki wydawniczej*, Warszawa 1967.
Wyczawski W., *Wprowadzenie do studiów w archiwach kościelnych*, Warszawa 1956.
Wipszycka E., *Vademecum historyka starożytnej Grecji i Rzymu*, t. I, Warszawa 1983
Literatura uzupełniająca
Czacharowski A., Serczyk J., *Teksty do ćwiczeń z łaciny średniowiecznej i nowożytnej dla studentów II roku historii*, wyd. IV, Toruń 1974.
Dąbrowski J., *Dawne dziejopisarstwo polskie*, Wrocław 1964.
Jougan A., *Słownik kościelny łacińsko-polski*, Warszawa 1992.
Sondel J., *Słownik łacińsko-polski dla prawników i historyków*, Kraków 2001.